

THE DİVAN POET OF ADIYAMAN MASTER

ÂSİM AND THE SENSE OF LOVE

Adıyamanlı Divan Şairi Âsım Efendi ve Aşk Anlayışı

Erdal YALÇIN¹

Abstract

Divan literature which is an Islamic literature mostly has influenced poetry field. Divan poetry in which priority given to aesthetics and strong emotion has seven centuries old past. Previously, it was under the influence of Arabic and Persian, gradually has been developed in its own course. Therefore, it is a poetry that has definite culture accumulation based on written or said tradition.

Divan poetry has exhibited its first examples in XIII. centuries, and has carried on its influence until the last of XIX. centuries. In this span many poets were educated, and they have exhibited laws of love with their most pleasant poetries. Love is indispensable subject of divan poetry. Love in Islamic literature mostly by sufis, has been expressed by many descriptions and definitions. But fundamentally it has been expressed in two ways as divine love and human love. Both manners mention pure love and adoration. In divan poetry, love progresses from human love to divan love, most often the two of them expressed side by side, one within the other.

The poet of Adıyaman Master Asım who is topic for our study is among the poets who scrutinised within divan literature. The purpose of this study, introducing Master Âsım, who has not been researched scientific, to scholar world. The XIX centuries poet Master Asım's only work that reached to present is his divan with reference to this divan, information will be given about poet, and the sense of love that was reflected to his poetries will be examined.

Keywords: Divan poetry, love, Adıyaman, Master Asım.

Özet

İslâmî bir edebiyat olan divan edebiyatı daha ziyade şiir alanında etkisini göstermiştir. Estetik endişenin ön plana alındığı ve duygunun yoğun olduğu divan şiiri, yedi asırlık bir maziye sahiptir. Önceleri Arap ve Fars etkisinde olan divan şiiri tedricen kendi mecrasında gelişmiştir. Bu sebeple, belli bir kültür birikimi ile yazılan ya da söylenen ve geleneğe dayalı özellikleri olan bir şiirdir.

Divan şiiri, ilk örneklerini XIII. yüzyılda vermeye başlamış ve XIX. yüzyılın sonlarına kadar etkisini sürdürmüştür. Bu süre içerisinde birçok üstat şair yetişmiş ve onlar aşkın kanunlarını en güzel şiirleriyle ortaya koymuşlardır. Aşk, divan şiirinin vazgeçilmez konusudur. Aşk, İslâmî literatürde, daha çok mutasavvıfların dilinde, birçok tarif ve tanımla anlatılmıştır. Temelde ise ilahî aşk ve beşerî aşk olmak üzere iki şekilde ifade edilmiştir. Her iki biçimde de duru bir aşktan ve sevgiden söz edilir. Divan şiirinde aşk, beşerî aşktan ilahî aşka doğru gelişir, çoğu kez ikisi yan yana, iç içe anlatılır.

Çalışmaya konu olan Adıyamanlı Âsım Efendi divan edebiyatı içerisinde mütala edilen şairlerdendir. Bu çalışmanın amacı, kendisiyle alakalı ilmi bir araştırma yapılmayan Adıyamanlı Âsım Efendi'nin ilim âlemine tanıtılmasıdır. Bir XIX. asır şairi olan Âsım Efendi'nin günümüze intikal eden tek eseri divanıdır. Bu divandan hareketle şair hakkında bilgi verilip şiirlerine de yansıyan aşk anlayışı incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Divan şiiri, aşk, Adıyaman, Âsım Efendi.

¹ Araştırmacı, Yaylak İMKB Anadolu Lisesi, erdal0086@gmail.com

Giriş

Adıyaman, tarihin bilinen en eski yerleşim yerlerinden biridir. Adıyaman Palanlı Mağarası'nda yapılan incelemelerde kent tarihinin M.Ö 4000 yıllarına kadar uzandığı anlaşılmıştır. Adıyaman; Bizans, Emevi, Abbasi, Anadolu Selçukluları, Dulkadiroğulları arasında el değiştirmiş ve nihayet Yavuz Sultan Selim'in İran seferi sırasında 1516 yılında Osmanlı topraklarına katılmıştır. Başlangıçta merkezi Samsat'ta bulunan bir sancakla Maraş Beylerbeyliğine, Tanzimat'tan sonra ise bir kaza olarak Malatya'ya bağlanmıştır. 1 Aralık 1954'te Malatya'dan ayrılarak il olan Adıyaman, çok sayıda doğal, tarihi ve kültürel değere sahiptir. Palanlı Mağaraları, Perre Antik Kenti, Roma Çeşmesi, Cendere Köprüsü ve Nemrut Dağı bu değerlerden sadece birkaçıdır.

Yedi Yaman, Hısn-ı Mansur (Hüsn ü Mansur), Vadi-i Leman gibi isimlerle de anılmış olan Adıyaman'da, birçok şair ve yazar yetişmiştir. Rifat Efendi, Lüzümü Efendi, Lam'i Efendi, Hafız Mahmut Efendi, Çırağî Baba, Hamsî Baba ve Âsım Efendi bunlardan bazılarıdır.

Âsım Efendi, XIX. asır divan şairi olup 1839 (H.1255)'da Adıyaman'da doğmuştur. Her ne kadar "Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü" adlı kitapta Âsım adıyla 10 şairden bahsedilse de bunlardan hiçbiri Adıyamanlı Âsım Efendi değildir. Bu sebeple hayatı ile alakalı detaylı bilgi bulunmamaktadır. Şair, çeşitli kademelerdeki tahsilini Adıyaman'da tamamlamış olup tahsilinin ardından Gaziantep, Diyarbakır ve Adıyaman'da devlet memuriyetlerinde uzun müddet çalışmış, Kâhta Mal Müdürlüğü yapmıştır. 1909 (H.1327) yılında vefat eden şairin günümüze intikal eden tek eseri divanıdır. Söz konusu eser üzerinde ilk çalışma Adıyamanlı araştırmacı-yazar M.Şemsaddin Bilgin tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada, Âsım Efendi Divanından hareketle şairin edebi şahsiyeti ve şiirleri hakkında bilgi verilecektir.

Şiirlerinde adını mahlas olarak kullanan Âsım Efendi, döneminin edebi anlayışını iyi bilen mutasavvıf bir şairdir. Divanında dini ve tasavvufi şiirlerinin yanında âşıkane, rindane ve yer yer hikemi içerikli şiirleri de bulunmaktadır. Eserde, nazım şekilleri itibarıyla 145 gazel, 18 na't, dört halife ve Abdulkadir Geylani için yazılmış 6 medhiye, 4 müfred, mezar taşı için yazılmış 2 tarih manzumesi, 1 tevhid ve 1 fahriye yer almaktadır.

İnsanı insan yapan ve insanlığın ortak duygusu ve yaradılışın esası olan aşk, insanla varolagelmiş bir duygudur (Mermer, 2013: 22). Divan şairi, nezaket ve incelik dolu bir üslûpla muhatabına hitap eder. Ondaki alacağımız ilk ders, sözün azizliği ve her bir kelime ve ifadenin, konuşanın zevk, kültür, nezaket ve karakterini temsil etmesi esprisidir (Bilkan, 2006: 35). Bu bağlamda şair Âsım Efendi'nin şiirlerine baktığımızda aynı yansımaları görürüz.

*Eyledi aşkın gürûh-ı âşıkânehatem beni
Kanda varsam parmağıyla gösterir alem beni*

*Aşkın beni aşıkların sonuncusu eyledi,
nerede görünsem alem beni parmağıyla gösterir.*

Aşk, vahdet kaderinin bilinci ile nikâhlanmaktır. Aşk, âşık ile mâşuk arasında daha çok âşığı ilgilendiren bir durumdur edebiyatta (Pala, 2013: 39).Ustalar; evveli sabır, ahiri tahammüldür derler aşk için. Aşk, meydana çıkınca gönül söz dinlemez.

Derûn-ı aşkını izhâr eden her âh-ı zârımdır

Beni rüsvây kılan âlemde çeşm-i eşk-bârımdır

*Bütün evkât-ı ömrüm geçti hamûn-ı muhabbette
Bana nisbetle Mecnûn-ı cefâkeş belki yarımındır*

*Kesilmezse n'ola feryad-ı âhım rûz u şeb cânâ
Ki gül ruhsarının devrinde her mevsim baharımdır*

*Bu sözler bu tassarruflar çıkar hep hâne-i dilden
Kalem ol hankâh-ı pâkide kutb-ı medarımdır*

*Acep midir ayağım çekmesem meyhaneden Âsım
Mukaddes menzilimdir mesneddâr-ı diyarımdır*

Şair Âsım Efendi gazellerinde aşkı, aşk yolunda çekilen cefayı ifade eder. Çaresi, ona razı olmak ve birlikte getirdiği gam, mihnet, cevr, eziyet ve kadere katlanmak, hatta onları lütuf olarak bilmektir. Aşk, Mecnun'la sınıf arkadaşı olmaktır. Divan şairlerinin çoğunun yaptığı gibi Âsım Efendi de kendisini Mecnunla kıyaslar.

Divan şiirinde mey, meyhâne, sâkî gibi kavramlar bir âşık için olmazsa olmazdır. Şair Âsım Efendi de aşkı terennüm ederken muhakkak bu kavramların ışığında sözler söyler.

*Bildiğim hayli selâmet gûşe-i meyhanedir
Sıkıl erbâb-ı safvet neş'e-i peymânedir*

*İntizâm-ı âlemi temyiz-i idrâk eyleyen
Sîreta akıldır ama sûreta dîvânedir*

*Nağmesini eyle sefâ-yı mey ile geçsün vaktimiz
Sevdiğim işret demidir meclis-i mestânedir*

*Dâne-i hâline meyl etme sakın dîlberlerin
Âdemi cennetten ihrâç eyleyen bir dânedir*

*Dest-i lütfunla n'ola âbâd edersen gönلümü
Âsımın kâşâne-i kalbi acep vîrânedir*

Divan şiirimizin güzellikler dolu aşk ikliminde âşık, her şeyden önce şairin bizzat kendisidir. Bütün serveti sevgiliye duyduğu aşkı olduğu için duyguları samimidir. Sözüne sadık, tahammülkâr, uykusuz gecelerin müdâvimidir. Sevgilinin uğrunda canını verecek kadar cömert bir bülbül-i şeydâdır.

Âşığın gıdası üzüntüdür. Ömrü sevgiliden lütuf beklemekle geçer. Her anı sevgilinin hâli ile doludur. Sevgiliye ait küçük bir söz bile onu kendinden geçirir. Sevgiliden gelen her eziyete katlanır, çektiği eziyetlerle aşk işinde olgunluk kazanır. Medeniyetin beşiği sayılabilecek olan Mezopotamya topraklarında yaşayan Âsım Efendi de böylesine bir âşkın kendisini nasıl etkilediğini şu gazelinde dile getirmektedir:

*Bak dîde-i pür-hûnuma peymâneye döndüm
Bu na'ra-i dilden ise meyhaneye döndüm*

Hep âh ile tahrîk ederim halka-i zülfün

Zincir ile oynar bak o divâneye döndüm

*Nâlemden eğer anlamadınsa beni bir hoş
Bak sine-i pür-dağıma cânâneye döndüm*

*Dil derdiyle pür-sîne ise âh ile berbâd
Bu aşk ile gencine-i vîrâneye döndüm*

*Ebnâ-yı zamâne arasında hele Âsım
Bu nekm-i dil-âvîz ile bigâneye döndüm*

Âşığın gözünden bile sakındığı sevgili, divan şiirinin başkişisidir. O sultan edalı sevgili, nazlı, aşüfte, fattan hatta hafif meşreptir. Güzelliği dillere destan, genç, kara saçlı, hilâl kaşlı, kirpiği ok, gözleri badem, dudakları lâl, nokta ağızlı, inci dişli, gül yanaklı, servi boylu, beli kıldan ince, çehresi ay gibi parlaktır. Acımasız, gaddar, duygusuz, âşıktan iltifâtını esirger (Mermer vd., 2013: 23). Sevgili taş kalplidir ve onun merhameti eksiktir. O, âşığa acı ve ıstırap çektirerek zulüm ve eziyette sınırları zorlar. Âşığa yâr olmaz, ele geçmez, vuslatı yoktur, söz verir ama sözünde durmaz, ağlayıp inlemek ona tesir etmez (Alıcı, 2010: 92). Sevgili, daima eziyet eder. Onun eziyetten vazgeçmesi, âşıktan yüz çevirmesine işaret eder.

Aşk olunca gönüller birleşir, aşk olunca kıyamet koparcasına hareketlilik olur. Aşk olunca şimşekler çakar, rahmetler yağar. Âlemler kıyama kalkarsa aşktandır. Hastaların şifa bulması aşktandır. Aşk ile döner gökler, aşk ile durur kâinat. Aşk, Mecnun'dan Leyla'ya bir feryat, Mansur'dan dâra bir sır, gözden kalbe bir yoldur. İllâ ki belâlarına katlanmak gerek (Pala, 2011: 313). En makbûl âşık, bütün bu eziyetlere en fazla tahammül gösterendir. Şöyle ki:

*Göz önünden bir nefes dûr olma ey nur-ı basar
Feyzim artır eyledikçe hüsnüne sık sık nazar*

*Gâhi çeşmin gâhi müjgânın deler kanım döker
Tig-i gamzen sevdiğim ancak bu da'vâlar keser*

*Dögmelerle sine-i semîhine pûnhân eyleme
Rahm kıl âyine-i ikbâlîme verme keder*

*N'ola mesken eylesen çeşm-i pınarın ey sanem
Bu meseldir kim perîler su kenarında gezer*

*Râh-ı visal-i yârda Âsım henüz âhestesin
Bilmez misin su gibi evkat-ı ömür eyler güzer*

Sevgili bir put kadar güzeldir. Bu sebeple Âsım Efendi, şiirlerindeki sevgiliyi merhametsiz bir put olarak nitelendirir. O merhametsiz âhû gözlü güzel, gizlice (hırsız) hançer-vâri bir bakış atıp âşığı büyüler, kılıç misali ciğerini delip kanını döker, Mecnun'a çevirip çöllere salar.

Aşkın başlangıcı görme, sonucu da bakmadır. İlk görüş anında başlayan ilginin sırasıyla sevgiye, bağlılığa, kalbin erimesine, tutkuya, özleme ve nihayet aşka dönüşmesinin bir tek gayesi vardır; sevilenin yüzüne bakabilmek, o ilk görüş anının lezzetini ve hazzını derece derece artırarak kemale erdirebilmek (Pala,2012: 9).

Sevgili bencildir, onun gözleri büyüldür. Servi gibi salınarak yürüyüp âşıkların gönlüne ateş saçar. Nazlı olmasına rağmen düşkünlerini bir doğan pençesiyle avlayıp kendine doğru çeker ve gönüllerini alır:

*Gör elden ol sanem-i anberin nikâb yüzün
Dü çeşmim âh benim görmez oldu şap yüzün*

*Çevir gamze-i meh tal'atını havfından
Sipîhr-i nemce-i mir'atı âfitâb yüzün*

*Yüzüne bakmaz eğer doğsa bin meh-i Ken'an
Gören o mîhr-i münîri cihan-tâb yüzün*

*Hayâl-ıla'l ile gitmez harâret-i hasret
Ne sûd görse de hâb içre teşne-âb yüzün*

*Hezar güne teşekkür ederdî haline Kays
Göreydi Âsım Mecnunu dil-harâb yüzün*

Âşık, sevgiliden başka; talih, felek, zaman ve rakipten de zulüm görür. Hep acı çeker ama hep sever. O ki; sevgilinin derdini sefa, cevriyi vefa bilir. Âşık, öleceğini de bilse sevgilinin diyarından bir yere ayrılmaz. Âşığın bütün bu çektikleri onun mertebesini yükseltir. Mademki bu meydan terk-i ser edebilen erlerin meydanıdır, sevgili vefasız da olsa, rakibe alâka gösterip âşığa bî-gâne de kalsa mühim değil. Zira aşk, sevilen için bir hiç ise de, seven için heptir (Pala, 2009: 17). Bu yüzden âşık derdine derman aramaz, çünkü her derman onun için aynı zamanda bir zehirdir.

*Çıkar sineden bigâneni ruhum çıkar tenden
Hulûl etmiş hayat ey kaş ya mutlak bana senden*

*Vücudumda açılın dağlar süzüş-i aşkınla
Dil-i zârım teneffüs eylesin bari o düzenden*

*Cerîh-i çeşm-i gamzendir gönül müjgânını saymaz
Ne pervâ zehmedâr-ı tîga cânâ zahm-ı süzenden*

*Okudu zülfüne vâbestedir ser-rişte-i cânım
Vücudu va hazer fark eylemez kimse seni benden*

*Şu denlü akl u fikrim almış ol çeşm-i siyahım kim
Şeb-tânnı teşhîs edebilmem şah-ı rüşenden*

*Ser-i kûyun bırakmam kesret-i ağıyâre nisbetle
Çıkar mı zaga ragmen bülbül-i şûride gülşenden*

*Benem üstâd-ı fennî nazm-ı dilem gel sun Âsımâ
Kim isterse mezâyâdan ola zevk ile bu fenden*

Şiirlerde rakib kelimesiyle karşılık bulan ağıyar lügatlerde şöyle belirtilir: Diğeriyle aynı şeye tâlib ve hâhişger olan, bir mahbubeye dil-dâde olan âşıkların yekdiğerine nisbeten beheri, başkaları, yabancılar, eller, herhangi bir işte birbirinden üstün olmaya

çalışanlardan her biri. Biz onu daima âşığın gözüyle tanırız, bu sebeple kötü, çirkin, zararlı ve zalimdir. En az sevgili kadar eziyet eder âşığa. Şair âşığın bizzat kendisi olduğu için de ağıyarı hep kötü anlatır. Cahillik, nadanlık, domuzluk, akreplik, yalancılık, pespayelik rakibin en hafif sıfatlarındandır (Pala, 2011: 317). Ser-i küydaki köpekler rakiplerin ta kendisidir. Pek çok metinde rakibin rezil, ahlâksız, menfaatçi, alçak vb. kötü karakterlerine rağmen nice dilberlerin ona meylettüğinden esefle bahsedildiği malumdur (Şentürk, 1995: 40). Âşığın şikâyetleri de bu durumadır:

*Geh nevâzişler edersin sevdiğim geh 'itâb
Bu usûl-ı hub ruyâna içte niyâz eyleme*

*Duramazsın bir kadem her suya âğâz etmeden
Nev-hurâmum yâr-i nâzı kendine bâr eyleme*

*Böyle tenhalarda ağyâr ile sohbet etmegil
Gonca-i tersin özün hem meclisi hâr eyleme*

*Mevsimi geldi oku şirin gazeller Âsımâ
Bülbül-i gülzâr-ı nazm ol terk-i eş'ar eyleme*

Divan şiirimizde ayrılık ve hasret âşığın ilacıdır. Bu yol, meşakkatli ve çilelidir. Düşkün, ciğer kanı yutmuş âşık da bu yolun bahtsız yolcusudur. Mumun etrafında pervane, yârin etrafında divâne; bazı Mecnun bazı Ferhat olan âşığa söylenecek söz şudur: Bir gül için bin dikene katlanmak, bir sevgili uğruna hezâr rakibe tahammül etmek değil de nedir (Pala, 2011: 144). Şair Âsım Efendi de kendini bir âşık kabul eder ve aşk yolunda her türlü acıya göğüs gereceğini şimdi vereceğimiz gazelinde şöyle ifade eder:

*Canda eser etmek nîgeh-i dilbere mahsus
Anda bile zahm açmağa ol hançere mahsus*

*Hicrinle nice dîde-i nemnâk var ammâ
Kan ağlamağa dide-i giryânıma mahsus*

*Her yerde açılmaz gül-i bahâr-ı muhabbet
Bu şûle hemansîne-i süzânıma mahsus*

*Vardır belî çok bülbül-i gülzâr-ı gam ammâ
Feryadı dem-a-dem dil-i nâlânıma mahsus*

*Erbâb-ı belâgat arasında hele Âsım
Bu hüsn-eda tab'-ı sühândânıma mahsus*

Saba, bülbül ve gülü ustaca konuşuran Âsım Hoca na't ve medhiyeleriyle yüce peygamberi övmüş, has bir ümmeti ve hayranı olmaktan şeref duymuştur (Bilgin, 2006: 82). Ayrıca ilahi, na't ve medhiyelerini incelediğimizde şairin Kadirî tarikatına intisâb ettiğini görmekteyiz.

*Nebiler serveri Hakkın habîbi Mustafa sensin
Şeh-i evlâd-ı ademsin reis-i enbiyâsın sen*

*Eriştin ta makâm-ı kâbe kavseyni ev-ednâya²
Belî nezdi İlahide Melekten müctebasın sen*

*Sana mahsus dur tâc ile örmek hil'ât-ı levlâk³
Kemâl-ı fazl ile esrar-ı Hakka aşınasın sen*

*Eğer sen olmayaydın kâinat olmaz idi peydâ
Hakikat bais-i halk u süreyya-serâsın sen*

*Şefî'i her dü alem pişivâ-yı zümre-i nâdan
Cemâdâta zevî ervaha mürsel-i muktedâsın sen*

*Resûl-ı kibriyaya tut yüzün Âsım tazarru 'la
Derûn-ı derdini arz eyle muhtâc-ı devâsın sen*

Sonuç

Üstad şairlerin gönül ikliminden süzülen aşk ve irfan kelimeleri bir araya gelince, duyguların sesleri hayat bulur kendine. Şeyh Galip, bir kıt'asında aşkı ateş yaratılışlı bir kevsere benzetir.

Klasik Türk şiirinde o ilk bakışın yaktığı âşık, ezelden ebede kadar aşkını terennüm eder. Gerek sevgilinin nazı ve cefâsı gerek rakiplerin kınaması onu bu yoldan alıkoyamaz. Çünkü o bilir ki canın özü de mayası da aşkın bizzat kendisidir.

Gördük ki şiirde âşığın kendisi olan şair, bezm-i eleste kabul edilen aşk muhabbetlerine ve aşkın kendisine râm olmuş haldedir. Sevgili, âşığa meyletmese de âşık terk-i ser ettiği bu meydana başka bir şey bilmez.

Çalışmamızın aslını teşkil eden Adıyamanlı şair Âsım Efendi'nin şiirlerinde gördük ki şair, aşkı kendine has bir üslupla ve çoğunlukla da divan şiiri geleneğine uyarak dile getirmiştir. Biz de ilim alemine, bu şairimizin eşsiz şiirlerini tanıtmaya çalıştık. Aslında çok bir şey de yapmış sayılmayız. "Yiğidin harman olduğu yer." olarak anılan memleketimizde birçok şair yetişmiştir.

Hülâsa; aşkı tahlil etmeye, bir bakıma şerh etmeye çalıştık. Ancak bu konuda son sözü Mevlânâ hazretlerine bırakacak olursak onun mesnevisinde şöyle veciz bir söz çıkar ortaya.

"Aşk, âşıklığı yine aşk şerh etti."

²"(Onunla arasındaki mesafe) iki yay arası kadar (yahut daha az kaldı.)" Kur'ân-ı Kerim, Necm (53)/9.

³"Levlâk": "Sen olmasan, sen olmasan; felekleri yaratmazdım." Tamamı "Levlâke levlâk lemâ halaktül-eflâk" olan ve hadis-i kudsi olduğu rivayet edilen sözde, kâinatın yaratılışındaki yegâne maksadın Hz. Muhammed'in yüce varlığı olduğu ifade edilmektedir (Yeniterzi, 1993: 155-157).

Kaynakça

- Alıcı, L. (2008). *Klasik Türk şiirinde muhabbet kanunları*. İstanbul: Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi-19
- Alıcı, L. (2010). *Divan-ı Hâfız-ı Mar'aşî*. Kahramanmaraş: Ukde Yayınları.
- Bilgin, M.Ş. (2006). *Adıyamanlı şairler*. Ankara: Adıyamanlılar Vakfı Yayınları.
- Bilkan, A. F. (2006). *Bilim ve aklın aydınlığında eğitim- sözlün incelendiği yer divan şiirinin ifade gücü*. Ankara: S. 77-78, ISSN 1302-5600.
- Cebecioğlu, E. (2009). *Tasavvuf terimleri ve deyimleri sözlüğü*. İstanbul: Ağaç Yayınları.
- Cündioğlu, D. (1993). *Kur'an-ı Kerim ve meâli -Elmalı Hamdi Yazır*. İstanbul: Furkan Yayınları.
- Devellioğlu, F. (2008). *Osmanlıca-Türkçe ansiklopedik lûgat*. Ankara: Aydın Kitabevi.
- Mermer, A. (2013). *Üniversiteler için eski Türk edebiyatına giriş*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Pala, İ. (2009). *Katre-i matem*. İstanbul: Kapı Yayınları.
- Pala, İ. (2011). *Ah mine'l-aşk*. İstanbul: Kapı Yayınları.
- Pala, İ. (2012). *Aşka dair*. İstanbul: Kapı Yayınları.
- Pala, İ. (2012). *Kırk güzeller çeşmesi*. İstanbul: Kapı Yayınları.
- Pala, İ. (2013). *Ansiklopedik divan şiiri sözlüğü*. İstanbul: Kapı Yayınları.
- Sami, Ş. (2004). *Kâmus-ı Türkî*. İstanbul: Çağrı Yayınları.
- Şentürk, A. A. (1995). *Osmanlı araştırmaları XV- klasik Osmanlı edebiyatında tipler*. İstanbul: Enderun Kitabevi.
- TDK (2005). *Türkçe sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- TDK (2005). *Yazım kılavuzu*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Yeniterzi, E. (1993). *Divan Şiirinde Na't*. Ankara: Diyanet Vakfı Yayınları.
- www.adiyaman.gov.tr/tarihce (10.02.2017)